

ספר

שעשועי לוי

שיעורי הדף על מס' גיטין

מאת
רבינו הגדול הגאון האמיתי
מרן רבי לוי קרופני זצוק"ל
ראש ישיבת קמניץ

לייקוואוד תשפ"ה

דברים אחדים

מה נכבד היום בו זכינו להופעת שיעורי אאמו"ר מרן ראש הישיבה זצוק"ל על מסכת גיטין לאור עולם, שיעורים שבעזה"ל יאירו עיני הלומדים וישמחו לב המעינים.

כל ימיו של אאמו"ר זצוק"ל היו שרשרת ארוכה של יגיעת התורה ועמלה בלי מצרים ובלי גבול. ואף בעת שעברו עליו תקופות קשות לא הניח ידיו מלעמול ומלחדש, ועל אותן תקופות הי' אומר "לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי" (תהלים קי"ט), ולכן קרא שם ספרו שעשועי לוי מיוסד על פסוק זה.

על דרכו של אאמו"ר זצוק"ל יש להמליץ דברי הגמ' (ב"ב קכ"ה ע"ב) א"ר אלעזר דבר זה נפתח בגדולים ונסתיים בקטנים וכו', ופי' הרשב"ם שר"א קאתי לפרש דברי רב הונא ואמר דב"ז נפתח ברב הונא ונסתיים ע"י עצמו שקרא עצמו קטן לגבי ר"ה. בדרך זה הלך אאמו"ר זצוק"ל, שחידושי תורתו היו בגדר נפתחו בגדולים שיסד דבריו בין בהלכה ובין בהגדה מתוך דברי תורת רבותינו הגדולים, חידושי בהלכה היו מיוסדים ע"פ רוב על דברי אאמו"ר מרן הברכת שמואל או על דבריהם של מרנן הגרי"ז והגרנ"ט זצוק"ל, ומאחר יותר אף על שיעורי חמיו אאמו"ר מרן הגאון רבי ראובן זצוק"ל, ואף על דברי גדולי התורה בני דורו היה מיסד חידושי כעל דברי הג"ר לייב זצוק"ל והקהלות יעקב. ושיחותיו באגדה ומוסר היו דבריו מיוסדים ע"פ רוב על דברי מורו ורבו מרן המשגיח דמיר זצוק"ל אך גם לפעמים על דברי גדולים אחרים, וזכורני שהי' תקופה שיסד דבריו על דברי המהר"ל ועל השפת אמת. בעומק דברי רבותינו היה בונה סותר ומחדש, והי' מוציא מכל דבר ודבר את עומק הסברא והלומדות ומוציא נקודה לחדש דברים חדשים, ואפי' מדברים הנראים רק כענין של פשט או אפי' של מציאות הי' יורד לעומקם ומוציא הלומדות ומסביר בטו"ט סברת הדברים.

עיקר גדול במסירת שיעוריו היה להעביר תורתו ודרכו של אאמו"ר רבינו הברכת שמואל, והשקיע מאמצים רבים לחנך תלמידיו את הדרך הנכונה בלימוד ספרו הקדוש ברכת שמואל [ולפעמים היה מזרזם בהבטחת סכום הגון למי שיחזור בפניו על סימן שלם עם ההבנה הנכונה] שראה בכך אור מאיר להראותם הדרך אשר ילכו בה, וכמו שכתב (בתור חבר הוועד להוצאות ספרי הברכת שמואל) לרגל הוצאת ספר ברכת שמואל לראשונה לאור עולם וז"ל, למותר לנו להרבות על נחיצת הספר הרי רבינו ז"ל סלל לו דרך מיוחד בהבנת התורה ומפרשי' וחידושי המאירים הנם יסודות מוצקים בביאור סוגיות הש"ס, המפיצים אור על המקומות הסתומים ומשמשים למעיין כנתיב ומפתח לחדור לתוך עמקות הענינים, דרכו זה נתקבל ברוב אהבה וחבה ומשך את לבם של אלפים לתורה וכו' בדור עני זה כשהחשך יכסה ארץ ואפסו ממנו גדולי ומאורי התורה ואף אין לב הלומד פנוי כ"כ לעיין הרי משנה חובה עלינו לפרסם חדושי רבותינו הגדולים מדור העבר וודאי שחדושי רבינו זצ"ל הנתונים בזה יהיו לאור מאיר לקבל הלומדים להדריכם את הדרך אשר ילכו ע"כ. וכ"כ חי את הדברים עד שלפעמים הפליג ולא מסר מחידושי כלל בסוגיות שלימות שעמל ושחידש בהן ומסר אך ורק תורת הברכת שמואל. ומאחר שכן ברשימות התלמידים לפעמים אינו ברור אם החידושים הם מאאמו"ר זצוק"ל עצמו או שכוונתו לפרש כן בדברי הברכת שמואל והמעין יבחר.

אאמו"ר זצוק"ל למד ולימד מסכת זו פעמים רבות ובכל פעם היה מיגע ומחדש כאילו זו הפעם הראשונה, והשאיר אחריו כמה מהדורות של חידו"ת מתחילת לימודו בישיבת מיר פולין ושוב בגלות

שאנחאי ואח"כ בהתקופה שהרביץ תורה בישיבת בית התלמוד, ושוב בישיבתו המעטירה קמניץ בוואודרידש וקמניץ תורת אמת בבארא פארק. בכל מחזור הוסיף ותיקן וליבן בעצם החידושים וגם הוסיף חידושים בעוד סוגיות חדשות, אי לכך ספר זה נערך מכמה מהדורות שונות, מתוך כתי"ק ומכתבי תלמידים, ובכללם ממה שרשמתי בעת שיצקתי מים על ידו בישיבת קמניץ בוואודרידש בשנת תשל"ב ומרשימות תלמידו הגאון ר' משה הרשקוויץ שליט"א בעת שלמד אצלו בישיבת בית התלמוד בשנת תשי"ח-י"ט תשואות חן חן לו.

את עול מלאכת הכתיבה והעריכה הואיל ליטול על שכמו בני הרה"ג ר' אריה מלכיאלי שליט"א שהשקיע עמל ויגיעה רבה לירד לעומקם של דברים ולהעמידם על מכונם, זכות התורה תעמוד לו ולביתו וישא ברכה מאת ה' בכל מילי דמיטב. הברכה שלוחה לאחד מגדולי תלמידי אאמו"ר זצוק"ל ידידי הגאון הגדול ר' בערל שחר שליט"א ר"י עדיסן שעבר על חלק מהספר ועזר בעצה נכונה. כאן המקום להודות לידידי הרה"ג ר' דניאל מנחם הריס שליט"א שעבר על כל הספר ועשה מלאכת אומן לתקן הכתיבה שיהיו הדברים בהירים לתועלת המעיין.

ברכה לראש משביר לידידינו הנעלה הר"ר בנימין רבינוביץ שליט"א ממקורבי אאמו"ר זצוק"ל אשר נשא לבו בעול הוצאות ספר זה, לעילוי ולזכר נשמת אחיו מתלמידי ומקורבי אאמו"ר זצוק"ל ידידינו הג"ר אפרים זצ"ל זכות הוצאת הספר תעמוד לו ולמשפחתו שימלא ה' משאלות לבם לטובה.

בהדרת כבוד ומורא הנני להציב מצבת זכרון לאשת חבר א"מ הרבנית הצדקנית הצנועה והחסודה מרת רחל לאה הכ"מ בת אאמו"ר רבינו הגדול מרן הגאון רבי רפאל ראובן גראזאווסקי זצוק"ל שנפטרה ט"ו שבט תשפ"ד, שהיתה לעזר כנגדו בכל תקופותיו וגם בה נתקיים "לולי תורתך שעשועי" שאהבתה לתורה היתה בבחינת תורתך שעשועי, וככל שהזקינה היתה ניכרת בה יותר ויותר גודל אהבתה לתורה לומדיה ועמלי בלי מצרים ובלי גבול תנצב"ה.

תפילתנו שכשם שזכינו להוציא לאור ספר זה כן נזכה לזכות את הרבים ולהוציא לאור יתר שיעוריו וחידושיו שהניח אחריו ברכה על רוב מקצועות התורה, וכן את שיחותיו ועניני מוסר שבהם חידש ג"כ הרבה מאד. ויהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידינו ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו אכ"ר.

הכו"ח בשם בני המשפחה

יהושע בנימין קרופני

שעשועי לוי

על מסכת גיטין

בעיקר השם שטר וגט

(א) **מתני'** המביא גט, הנה בעיקר השם גט, ע' בתוס' (ד"ה המביא גט) שכתבו דאע"ג דלשאר שטרות נמי לפעמים קרי גט, מ"מ לא הולך לפרש כאן דאירי בגט אשה, דכרוז מקומות היכא דקתני גט סתם אירי בגט אשה, וכתבו עוד, ומה שנוהגים לכתוב י"צ שורות בגט אומר ר"ת משום דגט צגימטריא י"צ וכו'. וע' צמחרא"א שפי' דמה שסמכו התוס' לומר כאן מה שנוהגים לכתוב י"צ שורות בגט וכו' כוונתם לפרש דמש"ה נקרא סתם גט, גט אשה (ע"ש וע' מהר"מ שיק). ומצואר לכא' דמה דרק גט אשה נקרא גט ולא שאר שטרות היינו משום הי"צ שורות שצגט.

או"ם צרמז"ס משמע ציבור אחר צהשם גט, דע' צרמז"ס ריש הל' גירושין (פ"א הל' א') שכתב וז"ל, אין האשה מתגרשת אלא בכתב שיגיע לה וכתב זה הוא הנקרא גט עכ"ל, ומשמע דהא דנקרא גט הוא על שם הכתב.

ובביאור כוונתו נר' דהנה לגבי שטר קנין כתב הרמז"ס צהל' מכירה (פ"א ה"ו) בלשון כיון שהגיע השטר לידו, וכ"כ צהל' אישות (פ"א ה"ג וע"ש צפ"ג ה"ג) לגבי שטר קידושין, כיון שהגיע שטר לידה. ומדלא כתב הרמז"ס גם צהל' גירושין בלשון כיון

שהגיע השטר לידה אלא קראו כתב, משמע דהדין גט שהוא על שם הכתב, הוא דין אחר מכל השטרות, ומפני דעיקרו של גט אינו שטר כשטרות דעלמא, אלא הוא חפצא של כתב - המתיר את האיסורין שיש עליה, וכדמצינו לר' אליעזר דילפינן מדכתיב וכתב דכתיבה מתגרשת, [והוא דין צגט שזריך כתיבה - והכתיבה זריך שמהא לשמה]. ומצואר דעיקר דינו של הגט הוא בהכתב, וזהו דפירש הרמז"ס מה דגט אשה נקרא גט, דהשם גט הוא על שם הכתב, משא"כ שארי שטרות דאינן נקראין גט אלא שטר, דאין דינם בהכתב.

ובהסבר החילוק בין דין שטר לדין גט [שהוא על שם הכתב] נרא' דכל השטרות הם שטרי מקנה, דעיקרו של שטר הוא הפועל קנינים שנקנה הדבר ללוקח והשטר הוא ספר מקנה, דקונה הדבר ע"י השטר, וכן הוא לגבי קידושין דדין קנין יש בו דקונה האשה, ולכן גם בשטר קידושין דקונה את האשה ע"י השטר שם שטר עליו, משא"כ גירושין דין מתיר הוא, ומפני דאין גירושין ע"י דנקנית האשה לעזמה, דאין הצעל מקנה האשה לעזמה ע"י גט, אלא גירושין הוא דהצעל מתיר את האיסורין שהי' עלה, וממילא נפקע ג"כ קנינו ממנה. וזהו כוונת הרמז"ס דחפצא של גט לא הוי כשטר דעלמא, אלא הוא דין כתב המתיר את האיסורים שהיו עליה, ועל שם הכתב הוא דנקרא גט, דעיקר דינה הוא בהכתב*.

א. בכתבי רבינו כתוב כאן, וראי' ע"ז מלשון הרמב"ם שכתב ועשרה דברים הן עיקר הגירושין מן התורה וכו' ושיהיה

ראובן, ותי' תוס' וז"ל, וי"ל דהתם צגירושין כיון דהתחיל לנתקה, ע"י שנשאת לאחר מנתקה לגמרי, אצל הכא שצא לקדשה, ע"י שנתקדשה לאחר לא נתקה עכ"ל, ודצריהם סתומין.

ויהי' אפשר לפרש צכוונתם דהחילוק הוא דצגירושין כוונת המגרש צשירותו הוא רק לגבי הכ פלוני, אצל לגבי שאר העולם הרי רוצה צגירושין גמורים, ומש"ה כשהאחד לקחה נתקו כל הקידושין ואין נשאר אצלו כלום, אצל צקידושין הלא זהו גופא השירות, שיוכל זה לקדשה וישאר אצלו קידושיו, אלא דנמצא לפי"ז דאם יאמר צפירוש דמשייר חוץ מפלוני לעולם אז לא ינתק ע"י שהאחר קידשה, ואין משמעות הגמ' כן].

וגר' צצאור דצריהם דצקידושין כשקידשה חוץ משמעון שייר צקנינו לגבי שמעון ונמצא דצנוגע לשמעון אין לו זה קנינים, וממילא כשקידשה שמעון ה"ה קונה מה ששייר ראובן ואין צ' הקנינים סותרים אהדדי כלל, נמצא דאילו ה' כן גם צגירושין דהגט מנתק הקנינים, גם צגט היה הדין כן, דכיון שגירש חוץ משמעון ושייר קנינו לגבי שמעון נמצא דצנוגע שמעון נשארת אשתו, וא"כ כשקידשה יהודה לא יהי' נפקע עי"ז קניני ראובן, דאין סתירה שמהא קנויה לראובן כלפי שמעון וקנויה ליהודה כלפי שאר העולם.

וזדו שכתבו תוס' דאינו כן, דצגט יסודו אינו שטר הקנאה אלא יסודו הוא חלות היתר על האיסורים, וממילא הוא דפקעי הקנינים, ומש"ה צגט כשהתחיל לנתקה הרי מה ששייר לעצמו אינו הקנינים, שהרי הקנינים הוא דצר דממילא וא"ל לשייר צהם, ומה ששייר לעצמו הוא רק שמהי' אסורה לשמעון מכחו,

ויש להציא ראי' לעיקר דצרינו משטר שחרור שנקרא ג"כ גט ויש לו דיני גט, ואנן קי"ל (ע' רמז"ס פ"ח מהל' עדים הל' י"ג) המפקיר עצדו יאל לחירות וצריך גט שחרור, והיינו דגם אחר שכצר פקע הקניני ממון ע"י ההפקר מ"מ צריך גט, וע"כ התם הגט שחרור אינו שטר מקנה, ואף דעדיין יש לו קניני איסור מ"מ על קניני איסור אינו שייך הקנאה, וע"כ דדין מתיר הוא, וזהו דקורין לגט שחרור ג"כ צסם גט, דגם גט שחרור דין כתב הוא, שהרי ילפינן לה לה מאשה דדין שחרור כדין גירושין, ולכן גם צגט שחרור הוא דין מתיר ועיקר המתיר הוא הכתב, דכתיבה מתרת האיסורים ולא דשטר מקנה הוא.

עכ"פ מצואר דצצרי הרמז"ס דמה דנקרא גט הוא הכתב, ועל שם הכתב הוא דנקרא גט, ולפי"ז מה דגם שאר שטרות לפעמים נקראו גט היינו מפני דכיון דסו"ס ע"י הגט מסירה מקנינו, וכן הגט הוא ג"כ שטר ראי' שעל ידו רואין שהיא גרושה, מש"ה לפעמים גם שאר שטרות נקראים גט. ונרא' לצאר עפי"ז גם דצרי התוס' צמס"כ דמה דגט אשה נקרא גט הוא על שם הי"צ שורות צצגט, דכוונתם דע"ש הכתב צצגט שהוא הי"צ שורות צצגט הוא דנקרא גט ולא משום הדין שטר שצב.

בחי' צוק בין גירושין חוץ לקידושין חוץ להג"ה

(ב) ועפ"ד נרא' לצאר דצרי התוס' (דף פ"צ ע"צ ד"ה כגון) הסתומים, דהנה צתוס' הקשו מ"ש דאמרי' דראובן שגירש חוץ משמעון, דאם צא יהודה וקידשה, פקעי קידושין ראובן לגמרי, ואם מת יהודה ה"ה מותרת גם לשמעון, ואילו צקידשה ראובן חוץ משמעון, אם צא שמעון וקידשה דלא פקעי קידושין

ענין הכתב שגרשה והסירה מקנינו עכ"ל, והיינו שמה שמסירה מקנינו הוא רק דין לשון הגט, אבל אין זה גוף הגט ורק דין ממילא, דרך אגב הוא שע"י הגט יש ג"כ דין הסרת קנין ממנה, ע"כ.

ב. כן נרא' כוונת רבינו לסיים. והוסיף ב"ה אאמור"ר הגאון שליט"א דלפי"ז יש לבאר דברי הראשונים המובא בבית יוסף (ס' קכ"ה סעיף י"ב) דהעדים חותמין בשורה י"ג, ולא הורין בכלל הי"ב שורות, די"ל דחתומת העדים הן מצד הדין שטר, ולא הורין בכלל הדין כתב של הגט, ועי"ש בב"י מה שמביא מהרשב"א.

ויערער, אין לחוש לערערורו אלס כשהוא נותנו לשליח להולכה, לפי שבשעה שהגט יוצא מתחת ידו אינו גומר ומגרש עדיין, ולפיכך חוששין שמא ימלך ויערער, אבל כשהוא נותנו לידה או ליד שליח לקבלה, הרי בשעה שהגט יוצא מתחת ידו גומר ומגרש, וכיון שאין לחוש שמא יבא ויערער, הרי האשה מותרת לינשא וכו' עכ"ל ע"ש.

וע' בפני יהושע שהקש' דהתינח לפי שיטת התוס' (לקמן ע"ב ד"ה לפי) דגם לרצה דתקנו צ"נ משום שאין בקיאים לשמה אין לנו חוששין שבאמת נכתב שלא לשמה, רק החשש הוא שמא יבא הצעל ויערער ויוציא לעו דנכתב שלא לשמה, שפיר י"ל דבנתן הצעל את הגט לשליח קבלה גמר בדעתו לגרש ולא יבא לערער ולכן אין צריך לומר צ"נ, אבל לשיטת רש"י עצמו דלרצה הו' חשש גמור שנכתב שלא לשמה, א"כ גם שליח קבלה יצטרך לומר צ"נ, דמה צריך שלא יבא לערער הא איכא למיחש שמא לא נכתב לשמה.

וע"ש שביאר דבאמת גם לרש"י דלרצה יש חשש גמור שנכתב שלא לשמה, מ"מ כל מה דחיישין לשלא לשמה הוא רק קודם הגירושין, אבל אחר הגירושין לא חיישין, דאלת"ה כל גט הבא ממדינת הים אפי' כשקיבלה מיד הצעל עצמו נחוש דאינה מגורשת דשם נכתב שלא לשמה, וע"כ דלאחר הגירושין לא חיישין, ולכן סובר רש"י דגם בשליח לקבלה שנגמרו הגירושין במדינת הים לא חיישין.

וגר' לצאר גדר הדברים שאנו חוששין רק לפני הגירושין ולא אח"כ, דהא דחששו חז"ל לשלא לשמה היינו דתקנו לחשוש כשנוגע להשטר עצמו האם השטר כשר לגרש בו או לא, דתקנו חז"ל לעשות דין ספק לענין אם השטר כשר, וכמו דמצינו דמה דהצעל יכול לערער שהוא מזויף או אפי' שנכתב שלא לשמה דהוא מכח שהוא בעל השטר, וכמו שנבאר לקמן (באות ו') והיינו שיכול לערער על כשרות השטר דוקא, ואילו על עצם הגירושין הרי אינו צ"נ דלערער, כמו"כ מה דתקנו חז"ל לחשוש שמא נכתב שלא לשמה תקנתם היתה ג"כ לחשוש

ומש"ה אם בא יהודה וקידשה, ועכשיו היא אסורה לשמעון מכח יהודה שוב ממילא א"א שתשאר אסורה גם מכח ראובן, דא"א שיהי' אסורה מחמת צ' אנשים, וממילא פקעי קידושי ראובן, משא"כ בקידושין דביארנו דאין סתירה שמהא קנויה לצ' אנשים.

ג) בתוד"ה ואשקלון הקשו על הא דתנן במתני' דהמציא גט מעכו צריך לומר בפני נכתב כמציא מחו"ל, והא כבשוע עולי צלל וכדאמרינן ר' אבא הו' מנשק כיפי דעכו וכן כי הו' מיפטרי רבנן מהדדי בעכו הו' מיפטרי, הרי דעכו הוא צ"א. וע"ש שתירצו דמה דעכו הו' כחו"ל הוא מפני דהו' רחוק מעיקר ישוב א"י, וכן כתבו לענין המוכר עצדו לעכו אפי' בהחלק דהוא צ"א יבא לחירות. וע' במהרש"א שהק' שא"כ איך הו' מיפטרי רבנן מהדדי בעכו הא הו' כחו"ל כלפי עיקר הישוב, וע"ש שתי' חז"ל, די"ל דלענין למכור עצד שיהי' דר שם בקציעות הו"ל כמוכר לחו"ל, אבל ליפטרי מהדדי ליכא לשם באקראי דרך לוי חשיב ליה כא"י, ע"ש. ודבריו סתומין דמאי שנא דלענין לדור שם דינו כחו"ל ולענין לנאת באקראי הו' א"י, ועי' לקמן אות נ"ח שביארנו דבריו באורך.

בהא דשליח לקבלה אין צריך לומר בפ"ג

ד) ברש"י ד"ה צריך, כתב חז"ל, ושליח זה, הצעל עשאו שליח להולכה עכ"ל. וע' צ"ח (דף צ' ע"א צדפי ה"ר"ף ד"ה וכתב רש"י) שדייק מדבריו דדוקא שליח שעשה הצעל להולכה הוא דצריך שיאמר בפני נכתב, אבל שליח שעשה האשה לקבלה אינו צריך לומר בפני נכתב, וכתב הר"ן לצאר הטעם חז"ל, דכיון דמדינא לא צריך אלס מפני חשש שמא יבא הצעל